

मान्सून 2009 पूर्वतयारी, जिल्हा - कोल्हापूर

सन 2005 नंतर कोल्हापूर जिल्ह्यात गृह मंत्रालय भारत सरकार आणि संयुक्त राष्ट्र विकास कार्यक्रम यांचे आपत्ती धोके व्यवस्थापन कार्यक्रमा अंतर्गत जिल्हा प्रशासनाने योग्य पूर्वतयारी व नियोजन केले. आपत्ती व्यवस्थापनासाठी संपूर्ण जिल्ह्याला तयार करित असताना जाणिव जागृति, क्षमता निर्मिती आणि पूर्वतयारी व नियोजन यांचे जोरावर उत्तम प्रकारे आपत्ती व्यवस्थापन करणे शक्य झाले. सर्व स्तरावरील शासकिय यंत्रणा मधील समन्वय, प्रचंड लोकसहभाग, स्वयंसेवी संस्थांचे योगदान यामुळे जिल्ह्यात निर्माण झालेल्या आपत्तीचे व्यवस्थापन करता आले.

◆ आपत्तीला तोंड देण्यासाठी जिल्ह्यात उपलब्ध साधन सामग्री-

- ◆ इनफ्लेक्टेबल मोटरबोट- 1. राज्य शासनाने पुरविलेल्या- 5 नग (भारतीय बनावट)
2. जिल्हा प्रशासनाने घेतलेल्या- 5 नग (3- परदेशी बनावट,
2-भारतीय)

यातील 7 बोटी तहसिलदार कार्यालय शिरोळ येथे तर 3 बोटी जिल्हाधिकारी कार्यालय या ठिकाणी ठेवण्यात आल्या आहेत.

- ◆ आऊट बोट मशीन- 1. राज्य शासनाने पुरविलेली- 5 नग (परदेशी बनावट)
2. जिल्हा प्रशासनाने- 5 नग (परदेशी बनावट)

- ◆ लाईफक्ष् जॅकेट- 1. 50 नग- राज्य शासन
2. 100 नग - जिल्हा प्रशासन

- ◆ लाईफक्ष् रींग- 1. 60 नग- राज्य शासन
2. 100 नग- जिल्हा प्रशासन

- ◆ जिल्हा परिषद कोल्हापूर यांचेकडे 3 इनफ्लेक्टेबल मोटर बोट आणि 3 फक्षयबर मोटर बोट तसेच 65 लाकडी प्रवासी नावा आहेत.

◆ बोटि व ओबीएम देखभाल दुरुस्ती-

- ◆ बोटि तसेच आऊट बोट मशीन्स चा मेन्टेनन्स करणे आवश्यक आहे.

- ◆ यासाठी बोटि ज्या कंपनी कडून घेण्यात आल्या त्या कंपनीचे लोकांना बोलाविण्यात आले आहे.
- ◆ व्हि. एच. एफक्ष./बिनतारी संदेश यंत्रणा-
  - ◆ सन 2006 मध्ये मा. जिल्हाधिकारी यांनी कोल्हापूर जिल्ह्याची महसूल विभागाची बिनतारी संदेश यंत्रणा जिल्हा पातळीवर सर्व 12 तालुक्यात अद्ययावत करून घेतली.
  - ◆ यामध्ये 9 तालुके, प्रांत कार्यालये पूर्णपणे जिल्ह्याशी जोडण्यात आली तसेच उर्वरीत 3 तालुके आणि 1 प्रांत कार्यालय यांचे अंतर्गत संदेश देवाण घेवाण सुरु करण्यात आली.
  - ◆ सन 2006-2007 मध्ये महसूल विभागाची बिनतारी संदेश यंत्रणा अद्ययावत असणारा कोल्हापूर हा एकमेव जिल्हा होता.
  - ◆ सन 2008 मध्ये राज्य शासनाने कोल्हापूर वगळून इतर सर्व जिल्ह्यांना बिनतारी संदेश यंत्रणा अद्ययावत करण्यासाठी प्रत्येकी रु. 3 लक्ष इतके अनुदान उपलब्ध करून दिले.
  - ◆ सन 2008 मध्ये कोल्हापूर जिल्ह्यातील महसूल विभागाची बिनतारी संदेश यंत्रणा निधी अभावी अद्ययावत करता आली नाही. परीणामी 12 पैकी 5 तालुक्यातच (शिरोळ, हातकणंगले, पन्हाळा, कागल, करवीर) हि यंत्रणा सुरु राहिली.
  - ◆ सन 2009 च्या पावसाळ्या पूर्वी कोल्हापूर जिल्ह्याची महसूल विभागाची बिनतारी संदेश यंत्रणा अद्ययावत करून सुरु करणे अत्यंत आवश्यक आहे. यास्तव राज्य शासना कडून किमान रु. 3 लक्ष निधी उपलब्ध होणे गरजेचे आहे.
- ◆ वीज अटकाव यंत्रणा-
  - ◆ कोल्हापूर जिल्ह्यासाठी आपती धोके व्यवस्थापन कार्यक्रमा अंतर्गत वीज अटकाव यंत्रणा उभी करण्यासाठी राज्य शासनाने रु. 1 लक्ष निधी पुरविला.
  - ◆ जिल्ह्याच्या गडहिंग्लज उपविभागात वीज पडून जिल्ह्यातील सर्वात जास्त मृत्यू झाले.
  - ◆ गडहिंग्लज उपविभागातील गडहिंग्लज व चंदगड या दोन तालुक्यातील प्रत्येकी एका ठिकानी वीज अटकाव यंत्रणा उभी करण्याचा निर्णय जिल्हा प्रशासनाने घेतला.

- ◆ चंदगड तालुक्यातील मैाजे दुंडगे आणि गडहिंग्लज तालुक्यातील मैाजे भडगांव या दोन ठिकाणी विज अटकाव यंत्रणा उभारण्यात आली आहे.

- ◆ शहरी भागातील आपती व्यवस्थापन-

- ◆ कोल्हापूर जिल्ह्यासाठीचे प्रादेशिक आपती व्यवस्थापन केंद्र हे सांगली जिल्ह्यात सांगली महानगर पालीका या ठिकाणी आहे.
- ◆ कोल्हापूर जिल्ह्यातील पूर या आपतीचा विचार करता जिल्ह्यातील कोल्हापूर महानगर पालीका क्षेत्रास पूर या आपती सन 2005 पासून सामोरे जावे लागते आहे. जिल्हा प्रशासनाने महापालीकेस आपती व्यवस्थापन आराखडा अद्ययावत करण्याच्या सूचना दिलेल्या आहेत.
- ◆ जिल्ह्यातील पूरबाधित होणा-या इचलकरंजी, कुरुंदवाड या नगरपालिकांना हि त्याम्चे आपती व्यवस्थापन आराखडे अद्ययावत करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या आहेत.

- ◆ प्रमाणित कृती प्रक्रिया अद्ययावतीकरण-

- ◆ जिल्हा तसेच तालुका पातळीवर SOP अद्ययावत करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या आहेत.
- ◆ इतर सर्व संबंधित विभागांना त्यांचे विभागाचे SOP अद्ययावत करून जिल्हाधिकारी कार्यालयास सादर करण्यास सूचित केले आहे.
- ◆ गतवर्षीच्या प्रमाणित कृती प्रक्रिया अंमलबजावणी मधील त्रुटींचा यामध्ये प्रभावीपणे निपटारा करून सुधारीत SOP बनविण्याच्या सूचना सर्व यंत्रणांना दिल्या आहेत.
- ◆ तसेच प्रसिध्दी माध्यमांद्वारे ही या विषयाला व्यापक प्रसिध्दी देत आहोत.

- ◆ शोध व बचाव पथक/शोध व सुटका पथक-

- ◆ राज्य शासनाचे सूचना आणि शासन निर्णयातील तरतूदी नुसार जिल्ह्यात वरील दोन्ही पथकांची स्थापना करण्यात आली आहे. (सोबत सहपत्र पहा)

- ◆ या पथकातील सदस्यांना व्यक्ती म्हणून न घेता त्यांचे पदानुरूप घेण्यात आले आहे उदा.- गृह पोलीस अधीक्षक या पदावर कार्यरत असणारी व्यक्ती सरळ आदेशा नुसार या पथकाचा सदस्य असेल. एखादे अधिकारी इतरत्र बदलून गेले तरी त्याठिकाणी येणारी दुसरी व्यक्ती पथकातील कार्य कर्तव्यास जबाबदार असेल.
- ◆ जिल्हा पातळीवर दोन पथके (शोध व सुटका, प्रथमोपचार), तालुका पातळीवर दोन पथके (शोध व सुटका, प्रथमोपचार) निर्माण करण्यात आली आहेत.
- ◆ गाव पातळीवर मात्र आपत्ती व्यवस्थापनासाठी 5 पथके/गट स्थापन करण्यात आली आहेत. ती खालील प्रमाणे.
  - ◆ पूर्वसूचना गट
  - ◆ शोध व सुटका गट
  - ◆ प्रथमोपचार गट
  - ◆ निवारा व्यवस्था गट
  - ◆ पिण्याचे पाणी व सांडपाणी व्यवस्था गट
 या प्रत्येक गटात गावामधील तरुण आणि धाडसी लोकांचा समावेश करण्यात आला आहे.
- ◆ मॉक ड्रिल (आपत्ती व्यवस्थापनाची रंगीत तालीम)-
  - ◆ कोल्हापूर जिल्ह्यात जिल्हा आणि तालुका पातळीवर आपत्ती व्यवस्थापनाच्या रंगीत तालिमींचे आयोजन करण्यात आले होते. या रंगीत तालिमी संबंधीत शासकिय यंत्रणांना कोणतीही पूर्व कल्पना न देता घेण्यात आल्या.
  - ◆ गाव पातळीवर मोठ्या प्रमाणात रंगीत तालिमींचे आयोजन करण्यात आले होते. कोल्हापूर जिल्ह्यातील 200 गावामध्ये विशेष कार्यक्रम आखून आपत्ती व्यवस्थापनाच्या रंगीत तालिमींचे आयोजन करण्यात आले होते.
  - ◆ गाव आपत्ती व्यवस्थापन समितिला विश्वासात घेवून या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.
  - ◆ गाव क-यांना कोणतीही पूर्वकल्पना न देता आपत्ती चे चित्र निर्माण करण्यात आले.

- ◆ गावातील लोक आपती व्यवस्थापन कश्या पद्धतीने करतात याचे निरीक्षण करण्यात आले.
- ◆ संपूर्ण जिल्हाभर अत्यंत चांगला लोकसहभाग व प्रतिसाद मिळाला.
- ◆ जिल्ह्यासाठी 300 गावांचे उद्दिष्ट दिले असल्यामुळे उर्वरीत 100 गावात मे 2009 मध्ये मॉक ड्रील घेत आहोत.
- ◆ नियंत्रण कक्षातील मनुष्यबळ-
  - ◆ कोल्हापूर जिल्हा प्रशासनाने नियंत्रण कक्षाचे एक उत्तम उदाहरण इतर जिल्ह्यांना घालून दिले आहे.
  - ◆ जून ते ऑक्टोबर्च्या मध्या पर्यंत नियंत्रण कक्ष 24 तास सुरु ठेवण्यात येतो.
  - ◆ जिल्हाधिकारी कार्यालयाचे नियंत्रण कक्षात आपती व्यवस्थापनाशी निगडित सर्वच विभागाचे कर्मचारी अहोरात्र कार्यरत असतात.
  - ◆ यामध्ये महसूल, पाटबंधारे, सार्वजनिक बांधकाम, विद्युत वितरण, आरोग्य, कृषी, पशुसंवर्धन, इ. विभागाचे लोक 3 शिफ्टमध्ये कार्यरत असतात.
  - ◆ नियंत्रण कक्ष सुरु करताना या सर्व अधिकारी आणि कर्मचारी यांना नियंत्रण कक्षातील कामकाज कश्या पद्धतीने करावयाचे याचे एक दिवसाचे प्रशिक्षण हि जिल्हाधिकारी कार्यालया माफकर्त देण्यात येते.
- ◆ नियंत्रण कक्षातील साहित्य-
  - ◆ जिल्हाधिकारी कार्यालयातील नियंत्रण कक्ष हा सर्व सोयींनी सज्जा आहे.
  - ◆ नियंत्रण कक्षात संगणक, दूरचित्रवाणी संच, प्रिंटर, स्कॅनर, कॉपीअर, इ. सर्व साहित्य सुस्थितीत आहे.
  - ◆ नियंत्रण कक्षात संदेश देवाण घेवाणीसाठी दूरध्वनिच्या 6 लाईन्स आहेत.
  - ◆ या दूरध्वनी क्रमांकांची पावसाळ्या पूर्वी प्रसिध्दी करण्यात येते.
  - ◆ महसूल विभागाची बिनतारी संदेश यंत्रणा नियंत्रण कक्षातच आहे.
- ◆ पूर रेषेची पुनआखणी-

- ◆ कोल्हापूर जिल्ह्यात सन 2006 च्या पूर परीस्थीती नंतर बाधीत झालेल्या सर्व गावामध्ये पूर रेषेची आखणी करण्याचे आदेश मा. जिल्हाधिकारी यांनी पाटबंधारे विभागाला दिले होते.
- ◆ यानुसार पाटबंधारे विभागाने पूर रेषेची पुनआखणी करण्याचे काम सन 2007 मध्ये पूर्ण केले आहे.
- ◆ पुराने बाधीत होवू शकतील अश्या 129 गावच्या नकाशावर आखणी करण्यात आलेली पूर रेषा दर्शविणारे गाव निहाय नकाशेही जिल्हाधिकारी कार्यालयास सादर करण्यात आले आहेत.
- ◆ या प्रत्येक गावातील लोकांना या पूररेषेची माहिती देण्याचे काम पाटबंधारे विभाग आणि महसूल विभागाचे ग्राम पातळीवरील कर्मचारी यांनी मे 2009 मध्ये पूर्ण करावे अश्या सूचना देण्यात आलेल्या आहेत.
- ◆ धरणासाठी आपत्कालीन कृती आराखडा-
  - ◆ दर वर्षी प्रत्येक विभागाला त्यांचे विभागाचे अपती व्यवस्थापन आराखडे अद्ययावत करण्याच्या सूचना जिल्हाधिकारी कार्यालया माफकर्त दिल्या जातात, यामध्ये धरणासाठीच्या आपत्कालीन कृती आराखडा बनविण्याच्या सूचनाही पाटबंधारे विभागाला देण्यात आल्या आहेत. 15 मे 2009 अखेर जिल्ह्यातील सर्व धरणांसाठी हा आराखडा बनवून जिल्हा प्रशासनास सादर करण्याच्या सूचना देण्यात आल्या आहेत.
- ◆ धरणाच्या पाणी साठ्याचे नियोजन-
  - ◆ कोल्हापूर जिल्ह्यातील सर्व धरणांचे पाणीसाठ्याचे नियोजन (Reservoir Schedule) जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडे 15 मे 2009 पर्यंत सादर करण्याच्या सूचना पाटबंधारे विभागाला देण्यात आल्या आहेत. तसेच याप्रमाणे कृती केली जाते का यावरती प्रामुख्याने लक्ष देण्याचे काम नियंत्रण कक्षातील महसूल विभाग आणि पाटबंधारे विभागाचे अधिकारी करतात.
  - ◆ अचानक उद्भवणा-या परीस्थीती मध्ये जर या नियोजनात बदल करणे आवश्यक वाटले तर मा. जिल्हाधिकारी यांना पुर्वसूचना देवून तसेच जिल्हा प्रशासनास विश्वासात घेवूनच ही कृती करण्याच्या सूचना पाटबंधारे विभागास देण्यात आल्या आहेत.

◆ धरण निहाय समन्वयक अधिका-यांची नियुक्ती-

- ◆ प्रत्येक प्रकल्पावर कोणते अधिकारी प्रमुख आहेत, त्यांचे सर्व माहिती नाव, फक्षेन, इ.

जिल्हाधिकारी कार्यालयास सादर करण्यात येते. हि माहिती जिल्हा नियंत्रण कक्षात उपलब्ध ठेवण्यात येते.

◆ कायमस्वरूपी पुरप्रतिबंधक उपाय योजना-

- ◆ कोल्हापूर जिल्ह्यासाठीही पूर बाधीत भागामध्ये प्रामुख्याने शिरोळ तालुक्यात कायम स्वरूपी उपाय योजना म्हणून रस्ते, पूल, इ. ची कामे करण्यासाठी 2.5 कोटी अनुदान देण्यात आले आहे.
- ◆ हा निधी सार्वजनिक बांधकाम विभागास वितरीत करण्यात आला आहे.
- ◆ सार्वजनिक बांधकाम विभागाने निविदा कार्यवाही पूर्ण केली आहे.
- ◆ पावसाळा सुरु होण्यापूर्वी हि कामे तातडीने पूर्ण करण्याच्या सूचना या विभागास देण्यात आला आहेत.

जिल्हा आपत्ती व्यवस्थापन प्राधिकरण

1. मा. जिल्हाधिकारी - अध्यक्ष
2. मा. अध्यक्ष, जिल्हापरीषद- उपाध्यक्ष
3. मा. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जि.प.- सदस्य
4. मा. पोलीस अधिक्षक- सदस्य
5. मा. विशेष पोलीस महानिरीक्षक, कोल्हापूर परीक्षेत्र-विशेष निमंत्रित सदस्य
6. निवासि उपजिल्हाधिकारी- सदस्य सचिव
7. जिल्हा शल्य चिकित्सक- सदस्य
8. कार्यकारी अभियंता, सा. बा. विभाग-सदस्य
9. कार्यकारी अभियंता, पाटबंधारे विभाग-सदस्य
10. कार्यकारी अभियंता, म.रा.वि.वि.कंपनी-सदस्य
11. मा. आयुक्त, म.न.पा. कोल्हापूर- विशेष निमंत्रित सदस्य
12. जिल्हा समादेशक, गृहरक्षक दल- विशेष निमंत्रित सदस्य
13. जीवन मुक्ती सेवा संस्था- विशेष निमंत्रित सदस्य

टिप- वरील सर्व अधिकारी व पदाधिकारी, इ. जिल्हा आपत्ती व्यवस्थापन समितीचे ही सदस्य आहेत.